

Kristendomen i Romarriket under 300 e.kr

Under början av vår tideräkning började det spridas en ny religion som hade sin grund i Mellanöstern. Kristendomen fick snabbt en stor spridning i det väldiga romerska riket som bemötte religionen på olika beroende på vilken kejsare som satt vid makten. Nedan följer ett antal utdrag som beskriver makthavarnas inställning till kristendomen från 300-talet. Utdragen är också bra källor för att förstå hur kristendomen kunde etablera sig som den dominanta religionen i Romarriket.

Eusebius beskriver förföljelserna av kristna under början av 300 e.kr som beordrats av kejsaren Diocletianus.

Under början av 300-talet var kristendomen en förhållandevis ny religion i Romarriket. Det resulterade i stora förföljelser och förtryck mot minoriteten kristna. Den kristna författaren Eusebius beskriver i en historisk bok om kristendomen hur de behandlades under tiden då Diocletianus var kejsare.

”Det var i det nittonde året av Diocletians regeringstid, i mars månad, när festen till Frälsarens lidande närmade sig, som kungliga edikter (bestämmelse) publicerades överallt, med befallning att kyrkorna skulle jämnas med marken och skrifterna förstöras genom eld, och med order att de som hade hedersplatser skulle förnedras samt att hushållstjänarna, om de fortsatte att bekänna kristendomen, skulle göras till slavar.

Detta var inte det första ediktet mot oss. Men inte långt därefter utfärdades andra edikter, som befälde att alla församlingarnas ledare överallt först skulle kastas i fängelse, och sedan tvingas offra med alla nödvändiga medel.”

Galerius – Edikten om tolerans 311

Nära sin död författade kejsaren Galerius ett edikt som gjorde gällande att kristna skulle sluta förföljas. Galerius var tidigare mycket involverad i förföljelserna av kristna.

”Bland andra beslut som vi tagit har vi för vana att göra det för republikens välfärd och välmående. Vi hade tidigare önskat att föra allt i harmoni med de antika lagarna och den offentliga ordningen för romarna, och se till att även de kristna som hade lämnat sin faders religion (romerska religionen) skulle återvända till förnuftet; eftersom kristna själva, av någon anledning, hade följt en sådant påhitt och hade fallit för en sådan dårskap att de inte ville lyda de forna institutionerna som kanske deras egna förfäder först etablerade; (...). Slutligen, när vår lag hade tillkännagivits att de skulle anpassa sig till de forna institutionerna, blev många oroliga av farans fruktan, många led till och med döden. Och ändå behöll de flesta av dem sitt beslut, och vi såg att de varken visade den vördnad och fruktan som tillkommer gudarna, och ändå dyrkade sin egen Gud, därför, med tanke på vår mest milda omtänksamhet och den ständiga vana att bevilja tolerans till alla, tänkte vi att vi också borde bevilja vår största tolerans till dem, så att de igen kan vara kristna och hålla sina sammankomster, under förutsättning att de inte gör något som strider mot god ordning. Därför bör de, för denna vår eftergivenhet, be till sin Gud för vår säkerhet, för republikens och för sin egen, så att republiken kan fortsätta oskadad på alla sidor, och så att de kan leva säkert i sina hem.”

Konstantin den store – Edikten i Milano 313

Några år efter att Galerius skrev sitt edikt för tolerans mot kristna skrev kejsaren Konstantin den store ett edikt som gjorde att alla religioner fick utöva sin tro i Romarriket

”När jag, Konstantin Augustus, liksom jag, Licinius Augustus, lyckligtvis möttes nära Mediolanum (Milano) och övervägde allt som rörde allmänvälfärden och säkerheten, ansåg vi, bland annat, att de regler som rör gudsdyrkan definitivt borde göras först, så att vi kunde ge kristna och andra full auktoritet att utöva den religion som var och en föredrog; varifrån någon gudomlighet som helst

i himmelens högsäte kan vara välvilligt inställd till oss och alla som är placerade under vårt styre. Och så genom detta hälsosamma råd och mest upprättade tilltag tänkte vi arrangera att ingen över huvud taget skulle förnekas möjligheten att ge sitt hjärta till att iaktta den kristna religionen, av den religion som han skulle anse vara bäst för sig själv, så att den högsta gudomen, till vars tillbedjan vi fritt ger våra hjärtan, kan visa i alla saker sin vanliga nåd och välvilja (...), angående de kristna och nu kan dessa som önskar att iaktta den kristna

religionen göra det fritt och öppet, utan några trakasserier. Vi ansåg det lämpligt att betona dessa saker mest fullständigt för din omsorg så att du kan veta att vi har gett de kristna fri och obegränsad möjlighet till religiös dyrkan. När du ser att detta har det beviljats av oss, kommer du också att veta att vi också har beviljat andra religioner rätten till öppen och fri utövning av sin dyrkan för fredens skull i vår tid, så att var och en kan ha den fria möjligheten att dyrka som han behagar; denna reglering görs så att vi inte verkar minska någon värdighet eller någon religion.”

Theodosius I – Edikten i Thessaloniki 380

380 tog Theodosius beslutet att göra kristendomen till statsreligion i Romarriket. Det är ett stort beslut i kristendomens historia eftersom i och med Romarriket storlek och population fick religionen således en väldigt stor spridning och status i medelhavsområdet samt Europa.

”Det är vår önskan att alla de olika provinser som lyder under vår mildhet och måttfullhet fortsätter att bekänna den religion som överlämnades till romarna av den gudomliga aposteln Petrus, såsom den har bevarats genom trogen tradition, och som nu bekänns av Pontifex Damasus och av Petrus, biskopen av Alexandria, en man av apostolisk helighet. Enligt den apostoliska läran och evangeliedoktrinen, låt oss tro på den ende Gudens faderskap, Sonens och den Helige Andens, i lika majestät och i en helig Treenighet. Vi befäller anhängarna av denna lag att omfamna namnet katolska kristna; men angående de andra, eftersom de i vår bedömning är dåraktiga galningar, förordnar vi att de ska märkas med det vanärande namnet heretiker (icke-kristina), och de ska inte anta att ge sina sammankomster namnet kyrkor. De kommer att lida först straffet av den gudomliga fördömsen och sedan bestraffningen av vår auktoritet som vi i enlighet med himmelens vilja kommer att besluta att utdöma.”

Frågor till utdragen

1. Sammanfatta samtliga utdrag
2. Inledningsvis ville man slå ner kristendomen men sedan ändrades det. Med utgångspunkt i källorna vilka argument hade man för att tillåta religionen?
3. Joakim ställer den historiska frågan: hur förändrades synen på kristendomen i Romarriket under 300-talet? Diskutera om det är en bra fråga att ställa till källorna.
4. Resonera kring varför edikt från kejsare kan vara bra eller dåliga källor för att förstå samhällsklimatet under Romarriket.
5. Formulera en egen historisk fråga som går att besvara med hjälp av källorna.
6. Besvara din historiska fråga.
7. Vilka andra slutsatser kan vi dra av utdragen?